

اتنوموزیکولوژی

اتنوموزیکولوژی
برونو نتل
مجتبی خوش ضمیر
نشر کتاب آفرین

برونو نتل

مجتبی خوش ضمیر

نکته اشاره می‌کند که اتنوموزیکولوگ‌های امریکایی تا اواسط قرن بیستم خود را پژوهنده‌ی موسیقی بدوی و فولکلور می‌دانستند. سپس منابع و مأخذ اتنوموزیکولوژی، آشنایی با پژوهشگران مطرح گذشته، آثار تک‌نگاری، اتنوموزیکولوگ‌های برجسته‌ی امریکایی در فصل دوم بررسی می‌شوند. نتل در این فصل معتقد است که اکثر اتنوموزیکولوگ‌های امریکایی از شاخه مردم‌شناسی به اتنوموزیکولوژی گرایش یافته‌اند، چرا که آنها می‌خواستند نقش موسیقی را در فرهنگ جامعه شناخته و موسیقی را به لحاظ رفتارهای انسانی مورد بررسی قرار دهند.

نتل آن گاه در فصل سوم به پژوهش در محل و مسافرت‌های پژوهشی جهت جمع‌آوری نمونه‌هایی از فرهنگ موسیقایی یک قوم پرداخته و پیشنهادهایی برای پژوهش در محل ارائه می‌دهد. در فصل چهارم به آوانویسی و نظریه‌های مختلف بر آوانویسی و پیشنهادهایی به آوانویسان، روش پیشنهادی و آوانویسی اتوماتیک و... پرداخته و در فصل پنجم و ششم کمپوزیسیون‌های موسیقی و سه روش برای تشریح استیل و ماهیت استیل و طرح تشریح آن بررسی می‌شود. در فصل پایانی نیز سازها و کاتالوگ‌ها و موزه‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد.

نتل می‌گوید: گردآوری سازهای موسیقی به خوبی انجام شده، اما باید اتنوموزیکولوگ‌ها به کاتالوگ کردن آنها، عکس‌برداری کامل و تشریح آنها بپردازند. و مهم‌تر آنکه اطلاعات لازم در رابطه با موسیقی‌سازی و روش نواختن آلات مختلف موسیقی و شیوه‌ی یادگیری و آموزش فنون اجرا و نواختن آنها ارائه گردد. این کتاب بی‌تردید یکی از منابع اساسی در قلمرو اتنوموزیکولوژی و شکل‌شناسی سازها و چگونگی زندگی اقوام گوناگونی است که نتل به آنها اشاره می‌کند.

آن گونه که به ما تاکنون تلقین شده بود، نقطه‌ی اوج علم موسیقی، آنی بود که در غرب مدون شده بود، و موسیقی غربی را پیچیده‌ترین شکل موسیقی می‌دانستیم. اما این سؤال نیز مطرح بوده است که چرا موسیقی غربی، ترکی و... چنین پیچیده‌اند؟ و اگر چندصدایی، پدیده‌ای پیشرفته در موسیقی به شمار می‌آمده پس حضور آن را در موسیقی آفریقایی چگونه می‌شد توجیه کرد؟ در واقع این پرسش‌ها، شکستن اسطوره‌ی موسیقی کلاسیک غربی را نوید می‌داد و اتنوموزیکولوژی این مقام را از موسیقی غربی گرفت. در ایران شاید برای اولین بار، دکتر مسعودیه این پیام رسای اتنوموزیکولوژی را به گوش ایرانیان رساند.

کتاب اتنوموزیکولوژی یا روش بررسی و شناخت موسیقی اقوام و ملل در هفت فصل ارائه شده است. به نظر می‌رسد اصطلاح اتنوموزیکولوژی ابتدا توسط یاپ کونست در مقابل موسیقی تطبیقی مطرح گردید. به باور یاپ کونست اتنوموزیکولوژی بررسی و مطالعه‌ی موسیقی سنتی و سازهای موسیقی همه فرهنگ‌ها از بدوی تا پیشرفته است. او همچنین بر آن است که اتنوموزیکولوژی می‌تواند جامعه‌شناسی موسیقی و نحوه‌ی تأثیرپذیری متقابل فرهنگ‌ها بر یکدیگر را مورد پژوهش قرار دهد. بنابراین این علم، مبتنی بر روش‌هایی است که در موزیکولوژی و مردم‌شناسی به کار گرفته می‌شود. همچنین نقش اتنوموزیکولوژی را نمی‌توان در دو حوزه‌ی زبان‌شناسی و فرهنگ عامه نادیده گرفت و آشکار است که موسیقی شفاهی یکی از ارکان اساسی فولکلور به حساب می‌آید.

نتل در کتاب خود ابتدا به قلمرو اتنوموزیکولوژی اشاره و نظریاتی چند درباره آن ارائه می‌دهد. در ادامه روند تاریخی آن و پیشینه‌ی موسیقی‌شناسی و مردم‌شناسی در امریکا از قرن نوزدهم به بعد را مورد توجه قرار داده و بر این